

Moje rodina a Kolovraty jsou mi velkou oporou, říká žena s titulem Kreativní hrdinka roku 2021

Není úplně typické uvést rozhovor vzpomínkou na někoho jiného, než s kým budu rozhovor vést. Ale nemůžu se zbavit pocitu, že to sem patří. Potkala jsem v rámci svých pracovních povinností člověka, který vede neziskovou organizaci pomáhající drogově závislým na Slovensku. Jeden můj kolega se ho zeptal: „Jak dokážete pracovat v prostředí, kde je happyend téměř nemožný?“ Odpověď byla okamžitá: „My se na to nedíváme pohledem happyendu. Pro nás je vítězstvím, že si lidé přijdou pro čisté stříkačky, že si kojící matky přijdou pro radu, že se naši klienti opakovaně vrací a jsou živí...“ Takže otázka, která se nabízí, není proč, ale proč zrovna on? A dovolím si jít ještě dál. Kde se v lidech bere síla zakládat neziskové organizace, které pomáhají? Kde se v člověku bere touha a potřeba pomáhat, která je silnější než potřeba postarat se o sebe. Na tyto a další otázky odpovídá Kreativní hrdinka roku 2021, Jitka Andrlíková z Kolovrat.

Tento rozhovor je zajímavý tím, že propojuje silný lidský příběh a společensky přínosnou činnost, u které propojení s příběhem na první pohled vidět není. Budu se ptát i na to, jak jedno ovlivnilo druhé, ale první otázka je jasná. Odkud vzešel impuls založit neziskovou organizaci? Kde je společný jmenovatel?

Už delší dobu před založením Fóra jsem se zabývala prožitkovým vzděláváním a nebyla jsem tehdy spokojená s tím, jak pomalu se posouvá dopředu náš školský systém. Tak jsem

si řekla, že nebudu brblat a raději pro to něco sama udělám. Měla jsem také pocit, že se svým týmem musíme mít nějakou svoji značku, tvář. Souviselo to také se sháněním financí. Věděli jsme, že dělat prevenci v našem pojetí dobře znamená pracovat vždy jen s menší skupinkou dětí a mít na místě více herců a lektorů, aby se jim mohli intenzivně věnovat. To samozřejmě stojí poměrně dost peněz, které školy obvykle nemají. Proto jsme se rozhodli jít právě cestou vlastní neziskové organizace, která by sama mohla žádat o granty či dotace a tyto náklady tak byla schopna hradit namísto škol.

Jste absolventkou alternativního herectví a výchovné dramatiky na DAMU. Vznikly zárodky toho, co dnes děláte, už tady?

Z velké části určitě ano, ale myslím, že něco z toho ve mně bylo už dříve. Hned po revoluci na jaře 1990 jsem odjela se svojí maminkou do Stuttgartu, kde ona jako učitelka docházela na semináře Waldorfské pedagogiky a já jsem měla možnost půl roku právě na jednu z těchto škol chodit jako žačka osmé třídy. Už tam mi došlo, že bych to u nás chtěla mít také trochu jinak. Do té doby jsem zažila jen naše socialistické školství, a to, že někoho z dospělých může zajímat i můj názor, byl pro mě okamžik velkého prozření. Na Výchovné dramatice na DAMU jsem se pak setkala i s divadlem Fórum. I když to bylo tehdy jen okrajově, hodně mě pohltilo. Neměla jsem na něj ale moc času, protože jsem byla v angažmá v divadle Minor a k tomu jsem hrála i na dalších scénách. Ale zůstalo to ve mně a jak šel čas, stále více jsem

byla přesvědčená o tom, že je to úžasná cesta spojení divadla, vzdělání, prožitku, prevence, terapie, a to ve formě, která u nás zatím nebyla moc rozšířená.

Byl tento impuls propojený s vašimi zdravotními problémy? Rok 2003 je ve vašem životě zásadní, protože jste tehdy prodělala svojí první mozkovou příhodu...

Myslím si, že ano. Když vypadnete z rozjetého vlaku, navíc rovnou hluboko na dno, musíte se zastavit a urovnat si životní priority. Aspoň já jsem to tak měla. Po první mrtvici, kdy jsem měla kompletně poškozené řečové centrum a musela jsem se učit znovu mluvit, číst i psát, jsem se ještě na chvíli na jeviště vrátila, ale už jsem se pak nikdy necítila úplně jistá. Člověk musí stát nohama na zemi. Našla jsem si proto raději jinou cestu, která mě naplňuje. Navíc se domnívám, že je i daleko přínosnější, a to nejen pro mě.

Jak byste sama sebe popsala v několika větách?

To je hrozně těžké o sobě takhle mluvit, ale dobře, zkusím to. Jsem asi člověk, který když se mu něco stane, neříká si jen, ach jo, proč zrovna já, ale snažím si v tom najít, co mi to mělo v životě ukázat a kam mě to mělo posunout. Popravdě, moc jednoduchá cesta to není. Myslím si, že jsem od přírody kreativní člověk, který se nebojí ani zdánlivě bláznivých a nereálných nápadů. A snažím se je pak dotahovat do konce, což je také dar, za který jsem vděčná, protože ho právě mnoho lidí postrádá. Zároveň mě opravdu hodně zajímá, jak se lidé cítí, jak prožívají různé životní situace. Snažím se pak na vše dívat z různých úhlů pohledu a něco si z toho odnést i do svého dalšího života.

Vrátím se zpátky k motivaci pracovat v neziskové organizaci. Už mockrát jsem slyšela, že je to více poslání než povolání. Jak se to propojuje s osobním životem, s tím, že je potřeba platit složenky?

Ano, já to beru jako poslání a máte pravdu, je opravdu obtížné pro naše fungování zajistit finance. Nejenže je velká konkurence žadatelů o granty, ale různé dotační či grantové programy se navíc během let paradoxně často redukuje a nepokrývají pak ani režijní náklady. V současné době je také velmi těžké shánět firemní dárce; kvůli covidu, válce na Ukrajině, energetické krizi. Je to pochopitelné. Přitom největší potenciál, kam bychom měli jako země i jednotlivci investovat, je právě budoucnost a efektivní vzdělávání dětí. Jen tak se jako země můžeme někam posunout. A přiznávám, že i já mám někdy chvílky, kdy si řeknu, že už na to nemám síly, že už to dál nejde. Pak si ale zase vzpomenu, proč jsme to vše zakládali a co už máme za sebou, a zase

MgA. Jitka Andrlíková je absolventkou alternativního herectví a výchovné dramatiky na DAMU. Je ředitelkou nestátní neziskové organizace Fórum pro prožitkové vzdělávání. Prošla si nelehkou osobní zkušeností. Má velmi inovativní vize a nápady, jak své osobní zkušenosti proměnit v nástroj vzdělávání tam, kde jiné pedagogické metody příliš nefungují. Zaměřuje se především na využití interaktivních vzdělávacích divadelních prostředků pro prevenci sociálně problematických jevů, jako je např. šikana a kyberšikana, nedostatečná finanční a mediální gramotnost, mentální anorexie nebo domácí násilí.

to nějak jde. Kdybych ale neměla vedle sebe manžela, který má jiné zaměstnání, a byla na vše sama, tuto práci bych asi dělat nemohla. Je to opravdu obtížné.

V roce 2021 jste získala cenu Kreativní super hrdinky *. Co vám tato cena přinesla?

Osobně tuto cenu vnímám hlavně jako velkou poctu celému našemu týmu, protože náš úspěch určitě nezávisí jen na jediném člověku. V minulém ročníku Kreativního hrdiny byla nominována řada velmi zajímavých projektů a každý z nich si bezpochyby zasloužil uznání a obdiv. Mně udělala ohromnou radost už jen samotná nominace. Úspěch v naší kategorii a pak i celkové vítězství pro mě bylo z říše snů. Chápu to ale hlavně jako velký závazek pro nás všechny z Fóra do budoucna. Bylo také velmi inspirativní vidět v jeden večer pohromadě tolik lidí, co se věnují záslužné a hlavně inovativní práci ve firmách i v neziskových organizacích. Pro mě je na tom všem nejcennější asi právě to, že jsme uspěli v soutěži, ve které se potkal komerční i neziskový sektor. Dlouhodobě se totiž snažíme měnit vnímání veřejně prospěšných organizací tak, aby nebyly chápány pouze jako příjemci finanční pomoci od státu, nadací či firem, ale naopak jako rovnocenní partneři poskytující služby, které mají pro společnost nezastupitelnou hodnotu.

**Soutěž organizuje Nizozemsko-česká obchodní komora. První dva ročníky proběhly v Nizozemsku, Česko se letos stalo první zahraniční zemí, kde se ocenění v angličtině zvané Creative Heroes Award udělovalo.*

Témat, která uvádíte na webu vaší organizace a která řešíte, je hodně. Šikana, kyberšikana, nedostatečná finanční a mediální gramotnost, domácí násilí, předsudky, tolerance... Jak moc jsou podle vašich zkušeností tyto problémy přítomné a jak vážnou hrozbu mohou představovat?

Všechna tato témata jsou bohužel naprosto aktuální, jinak bychom se jimi nezabývali. Vidíme to hlavně na zájmu ze strany škol o tyto programy. Na naši práci mě ohromně baví právě to, že jsme hodně flexibilní, že se nezabýváme jen nějakými dlouhodobými tématy, ale snažíme se reagovat na aktuální problémy. Pokaždé danou situaci zkonzultujeme s odborníky, se školními psychology i dalšími partnery, se kterými systematicky dlouhodobě spolupracujeme. V krátké době jsme schopni tímto způsobem vytvořit nový program a uvést ho do škol. Netýká se to ale jen dětí. Uvědomujeme si, že jednou z hlavních hrozeb je i tlak na nás dospělých. Máme toho opravdu hodně - péče o děti, o domácnost, zajištění financí, někdy i péče o rodiče a k tomu všemu často hluboké obavy o budoucnost a existenciální úzkosti. Jedním z výsledků pak je, že se logicky nemůžeme plně naladit na vlastní děti, vnímat je jako sobě rovné, aktivně jim naslouchat a skutečně tak chápat, co je trápi. Vše začíná skoro vždy v rodině, takže je to prostě na nás všech.

Jsou témata, která řešíte, problémem velkých, anebo malých měst? Existují místa, která jsou rizikovější než jiná?

Témata asi rozdílná nejsou. Jsme ve spojení s krajskými manažery prevence, jezdíme na různé konference a dlouhodobě spolupracujeme s řadou škol či dětských domovů po celé republice. Spíše si myslím, že města či kraje jako jejich zřizovatelé mají větší možnosti, jak dané problémy řešit. Například právě podporou nějakých promyšlených preventivních programů. Je to vždy podle mého názoru spíše o konkrétních lidech, kteří se daným problémem zabývají, než o lokalitě.

Něco prožít v vlastní kůži je nejlepší školou pro život. Pomáháme proto nejen školákům a pedagogům učit se zvládat obtížné situace, lépe komunikovat a vzdělávat se pomocí prožitků.

Jsme nezisková organizace a již od roku 2014 rozvíjíme a v praxi aktivně používáme prožitkové vzdělávací metody zacílené na prevenci sociálně problematických jevů hlavně u dětí na základních školách.

Jitka Anderlíková

Nezisková organizace Fórum pro prožitkové vzdělávání děkuje předem všem dárcům za podporu.

Bankovní účet: 267583161/0300

Kontakty: www.forumppv.cz,
info@forumppv.cz, tel. 777 140 494

Máte konkrétní příběh, jak vaše organizace pomohla? Jak jsou ve vaší oblasti časté happyendy?

Příběhů se šťastným koncem máme naštěstí hodně. Ráda bych zmínila aspoň dva. Měli jsme hrát v jednom dětském domově, kde jsme nikdy předtím nebyli. Jedna z hereček dorazila o něco dříve a všimla si rozbitých dveří po kopancích a úderech pěstí i dalších podivných věcí. Vychovatelé jí upozornili, aby nám všem rekla, že se máme snažit nemít nikdy děti za zády a že naše představení máme hrát raději poblíž dveří, abychom mohli v případě nějaké nebezpečné situace utéct z místnosti. Ukázalo se totiž, že to nebyl dětský domov, ale diagnostický ústav, což jsme kvůli chybě v komunikaci s objednatelům představení nevěděli. Vychovatelé nám ještě řekli, že nejproblémovější děti mají teď tlumící prášky, takže žádný problém by nastat neměl. A že tedy lze čekat, že se do představení asi moc zapojovat nebudou. Hráli jsme tehdy představení se zaměřením na finanční gramotnost, kdy se kluk z takzvané dobré rodiny dostane do velkých problémů, a nakonec začne krást. Ve druhé části představení se přitom děti mají samy aktivně zapojovat do příběhu a pomoci hlavní postavě řešit různé problematické situace lépe. Stalo se něco neuvěřitelného. Všechny děti zjihly, nádherně do toho příběhu samy vpluly, začaly se spontánně přiznávat, co kdy samy ukradly či udělaly špatně, a celé to skončilo hromadným objetím s herci a slzami doje-

tí. Vychovatelé tím byli naprosto konsternováni. Ještě teď mám při této vzpomínce husí kůži.

A ten druhý příběh?

Ten se stal asi před čtyřmi lety. Hráli jsme tehdy představení s tématem kyberšikany pro pátou třídu na pražské škole, do které chodila i dcera mojí kamarádky. Ta mi pak po dvou letech volala, že by její dcera se mnou potřebovala mluvit. Do třídy k nim přišla nová dívka, kterou ostatní začali šikanovat. Chtěla jí pomoci, ale nebyla si jistá, jak to udělat. Prý to řešili i s učiteli, ale pak se to celé jen zhoršilo. Tak jsem se jí zeptala, jestli si ještě vzpomene na nápady, které měli s ostatními pro takovou situaci před těmi dvěma lety, když jsme u nich hráli. Vybavila si, že jsme volali na Linku bezpečí, aby děti věděly, jak takový hovor probíhá. Zaradovala se a řekla, že tam hned spolu s kamarádkou zavolají. Poprosila jsem ji, aby mi dala vědět, jak to dopadlo. Za týden se ozvala s tím, že na Lince bezpečí dostali konkrétní rady, co dělat. Rodiče byli ještě ten samý týden ve škole na schůzce s psychologem a hned se to řešilo i s dívkami, co se šikanou začaly. Děkovala mi s tím, že si od tohoto představení nese v sobě pocit, že se vždycky dá něco dělat a že nejdůležitější je umět si říct o pomoc. Je jedno, jestli o radu poprosila mě, své rodiče, starší kamarády nebo jestli by zavolala třeba rovnou na tu Linku bezpečí. Hlavní je, že už věděla, že se s tím musí, a hlavně dá něco dělat. Přiznávám, že když zavěsila, trochu jsem si dojetím pobřečela.

Je prevence všemocná? Jak hodně může pomoci?

Na světě není nic všemocné, ale rozhodně se prevence vyplatí podstatně více než řešení případných následků. Naše programy jsou založené mimo jiné na tom, aby si děti na správné odpovědi či nejlepší řešení inscenovaných situací přišly samy. Tím se pro další život naučí podstatně více, než kdybychom jim pouštěli například instruktážní video. Mohou si také nanečisto vyzkoušet různé potenciálně krizové situace, například postavit se v našem příběhu agresorovi. Tím pak budou ve svém životě lépe chápat, co taková situace obnáší, jaké emoce v nich může vyvolat a jak ji co nejlépe zvládnout. I já sama si občas v některých těžkých chvílích říkám, proč jsem si to nemohla nejdřív zkusit takhle nanečisto jako v našich programech.

Pokud se někdo s takovým problémem potýká, co byste doporučila pedagogům, rodičům nebo žákům?

Pedagogům bych ráda na prvním místě vřadila hlavně velký obdiv. Setkali jsme se díky naší práci s učiteli po celé republice, a to všech věkových kategoriích i všech odborných zaměření. Naprostá většina z nich dělá svoji práci na dvě stě procent. Doporučila bych jim, aby se technik prožitkové pedagogiky nebáli. Může jim třeba velmi usnadnit komunikaci s žáky o citlivých tématech či rozkrýtí určitých problémů ve třídě, které nemusí být na první pohled zřejmé. Je samozřejmě pravda,

že dnešní svět klade na pedagogy úplně jiné nároky, než na jaké je ještě před několika lety připravovali na pedagogické fakultě.

Rada rodičům by byla asi jediná, ale o to naléhavější: aby svým dětem aktivně naslouchali. Je pravda, že ve složitých situacích jsou naším velkým nepřítelem falešné domněnky. Proto je nutné umět se správně ptát a správně naslouchat, abychom lépe pochopili, co se našim dětem skutečně děje a jak jim pomoci.

Hlavní rada dětem by pak asi byla ta, že každý sebevážnější problém má vždy nějaké řešení, i když třeba není na první pohled vidět. A taky to, že na řešení těch problémů nikdy nejsou samy. Vždy se lze někomu svěřit a poprosit ho o pomoc. Když není nikdo takový poblíž, je možné zavolat třeba na Linku bezpečí. Nám se v programech velmi osvědčilo tam zavolat společně s dětmi. Mají tak možnost zažít, jak takový hovor skutečně probíhá, a díky tomu ztratí případný ostych, kdyby obdobnou pomoc po telefonu samy potřebovaly. Takový hovor je samozřejmě s Linkou bezpečí předem domluven. Provozovatelé linky jsou jedni z našich odborných partnerů.

Vrátím se k prvnímu odstavci. Co vás u této práce drží? Co je ten nabíječ, který způsobuje, že se už od roku 2014 stále vracíte do „stejně kanceláře“?

Asi nepřekvapí, že tím hlavním důvodem je to, že ve své práci vidím smysl. A podle všeho to tak v našem týmu vnímají i všichni ostatní. Od počátku nás zatím nikdo neopustil, s výjimkou vážných osobních důvodů. Všichni, kdo s námi před lety začali, také pokračují dál. Dnes už je nás bezmála čtyřicet, i když téměř všichni zatím pracují na externí smlouvu či na částečný úvazek. Velmi mě také těší, že školy s námi chtějí spolupracovat opakovaně, stejně jako jejich zřizovatelé, což jsou nejčastěji města či městské části. Dělat práci, která člověka baví, a navíc za ni sklízí uznání, to je přece povolání snů. Koho by něco takového netěšilo?

Ráda bych také zmínila, že další velkou oporou kromě mé úžasné rodiny jsou mi právě Kolovraty. Bydlíme tady dvanáct let. Předtím jsem strávila skoro celý život na panelovém sídlišti na Praze 8, mezitím jsem jen krátce bydlela v Říčanech. A už tehdy jsem cestou vlakem záviděla kolovratským, že mohou jezdit na pražskou jízdenku, zatímco já si musím kupovat lístek. K závidění toho ale bylo samozřejmě mnohem více. S manželem jsme později hledali dům, trvalo to skoro dva roky, a dostali jsme se postupně až do okruhu padesáti kilometrů kolem Prahy. Pak za mnou jedno ráno přišel s inzerátem z Kolovrat a hned ten den jsme si domluvili prohlídku. Měli jsme tehdy velké štěstí, že se náhodou uvolnil jeden hezký dům se zahradou. Po nastěhování jsme se tady začali cítit naprosto doma snad už po týdnu. Kolovraty bych za nic nevyměnila, žije se tady nádherně – klidivě je kombinovaný s výhodami velkoměsta. Je také příjemné, jak se tady všichni na ulici zdravíme.

Daniela Pedret

Advent v Kolovratech a Lipanech

foto Pavel Klikar

foto Daniela Pedret

foto Pavel Klikar

foto Okrašlovací spolek lipanský

foto Pavel Klikar